

ИНСТРУКЦИЯ ЗА ИНТЕРВЮЕРА

Февруари - март 2013 година

1. НАЙ-ОБЩО ЗА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Европейското социално изследване (ЕСС) е международно сравнително изследване, което се провежда за шести път. То събира информация за нагласите, вярванията и моделите на поведение на хората в много европейски страни. В настоящата вълна на ЕСС ще вземат участие повече от 30 страни от Европа, сред които и България.

Цялостната координация и финансиране се осъществява от Европейската Комисия, с помощта на Европейския Фонд за научни изследвания. Полевата работа във всяка страна се финансира от съответния Национален фонд за научни изследвания. В България, това е фонд „Научни изследвания”, към Министерството на образованието, младежта и науката.

Изследването се състои от два модула – основен въпросник и допълнителен въпросник. И двата модула се осъществяват по метода на персоналното стандартизирано интервю и са в една обща карта за интервю. Допълнителният въпросник съдържа въпроси, засягащи както теми, които не са били обсъждани в основния въпросник, така и такива, които вече са били зададени в процеса на интервюто, но които са част от методологически тест в изследването.

2. ОБХВАТ И ОБЕКТ на изследването

ОБХВАТ ЕСС е национално представително изследване за населението на възраст **15 и повече години**. За реализирането му ще бъде използвана **извадка с посочени адреси**. С помощта на статистико-математически методи са избрани по случаен начин 400 гнезда във всички типове населени места (столица, областен град, малък град и село). Във всяко гнездо, също по случаен начин, са подбрани по 8 адреса, на които трябва да се търсят потенциалните респонденти. Обхватът на изследването е 3200 адреса/респонденти.

ИНТЕРВЮТА МОГАТ ДА СЕ ПРОВЕЖДАТ САМО НА ЗАПИСАНИТЕ В ИЗВАДКИТЕ АДРЕСИ! ПО НИКАКЪВ ПОВОД НЕ Е РАЗРЕШЕНА ЗАМЯНА НА АДРЕСИТЕ! *Особеност:* в няколко гнезда, които се намират в малки села, интервюерите сами ще подберат по 8 адреса, като спазват изискванията, описани в т.3 „Интервюиране и подбор на респондентите”.

ОБЕКТ на изследване На посочения в извадката адрес трябва да се интервюира онзи член на домакинството, който **ПОСЛЕДЕН (НАЙ-СКОРО) Е ИМАЛ РОЖДЕН ДЕН И Е НАЙ-МАЛКО НА 15 ГОДИШНА ВЪЗРАСТ**.

3. ИНТЕРВЮИРАНЕ И ПОДБОР НА РЕСПОНДЕНТИТЕ

МЕТОД НА ИЗСЛЕДВАНЕ – пряко стандартизирано интервю. Не се разрешава оставянето на въпросници за самостоятелно попълване от респондентите! Анкетьорът трябва лично да проведе интервюто!

Интервюирането се извършва по местоживееене, **само на посочените в извадката адреси**. Интервюерът накратко запознава респондента с тематиката на изследването. Обяснява, че респондентът е определен по метода на случайния подбор; че изследването е **анонимно**, защото индивидуалните мнения не се разгласяват и за целите на изследването ще се използват само обобщените данни за всички интервюирани лица.

Интервюерът трябва да се стреми да осигури оптимални условия за провеждане на изследването – на интервюто да не присъстват други лица; да не се внушават определени отговори на респондента.

При **ПОДБОРА НА РЕСПОНДЕНТИТЕ** ТРЯБВА ДА СЕ СПАЗВАТ СЛЕДНИТЕ **ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ УСЛОВИЯ:**

- **Възраст на респондентите** – В домакинството, живеещо на посочения в извадката адрес, подборът на респондента се извършва сред онези негови членове, които са **НА ВЪЗРАСТ 15 И ПОВЕЧЕ ГОДИНИ**. Горна граница за възраст няма, но лицето трябва да е адекватно.

- **Определяне на конкретния респондент в домакинството** - От лицата в домакинството, които са на 15 и повече години, **РЕСПОНДЕНТ Е ОНЗИ ЧОВЕК, КОЙТО НАЙ-СКОРО (ПОСЛЕДЕН) Е ИМАЛ РОЖДЕН ДЕН.**
- От изключителна важност е да се интервюира точно това лице, което отговаря на условията за случаен подбор. Единствено този начин на подбор на респондентите ще осигури необходимата представителност на данните от изследването.
- Когато се осъществява подборът на конкретния респондент в домакинството, трябва да се спазва **изискването** за това, **кои хора се смятат за членове на домакинство**, така както е посочено в **Обходния лист** (вж. стр.2 – сивото каре в ляво).
- **В ДОМАКИНСТВОТО, живеещо на посочения в извадката адрес, може да се интервюира САМО ЕДНО ЛИЦЕ.**
- След като вече е направен подбор на респондента според изискванията, **той не може да бъде заменян при никакви обстоятелства и условия** с друг член на домакинството. *Ако респондентът, избран по метода на последния рожден ден, по различни причини отсъства от домакинството за периода, през който се провежда изследването или е трайно болен, той не подлежи на замяна. Следователно, при такива случаи в съответното домакинство и на съответния адрес не може да бъде проведено интервю.*
- Възможно е на някои от посочените в извадката адреси да не живее никой или на посочения адрес да се намира административна сграда, или офис. **Ако посоченият в извадката адрес не е жилищен или той е необитаем/недостъпен, на адреса НЕ се провежда интервю и той НЕ се ЗАМЕНЯ с друг.**
- Ако на посочения в извадката адрес живее повече от едно домакинство, ще се наложи не само избор на респондент, но и избор на домакинство - **изберете това което е по-лесно достъпно**, склонно да участва в изследването и пр. След като веднъж е направен подбор на домакинството, живеещо на адреса, то **при никакви обстоятелства и условия не може да бъде заменено** с друго домакинство.
- Могат да бъдат интервюирани само лица, които **говорят български език**. Ако избраният по правилата респондент **не говори български, той не се заменя с друг човек от домакинството и на този адрес не се провежда интервю!**

Подбор на адресите в селата, в които не са посочени конкретни адреси, а само „стартова точка”.

Не се разрешава подбор и обход на повече от осем адреса, т.е. спазват се същите условия, които се отнасят за гнездата, в които са посочени 8 конкретни адреса.

В гнездата, в които не съществуват улици, е записана „стартова точка”. Тя е дефинирана като централна или крайна улица, с пръв или последен, четен или нечетен номер. Ако къщите не са номерирани, обходът започва от първата или последната къща, от лявата или дясната страна на улицата (според това как е означена „стартовата точка”). Обходът се прави **само от едната страна на улицата**, върви се само по единия тротоар. Преминува се към жилища от другата страна на улицата, едва когато са изчерпани възможностите за обход от първоначалната страна. Подборът на съответните жилища, в които се търсят лицата за изследване, е **през 2 къщи**. Т.е. тръгвайки от „стартовата точка”, която е първият адрес (къща), се прескачат следващите две и се влиза в третата къща от същата страна на улицата, от която е „стартовата точка”. По този начин се продължава, **докато се обходят осем адреса, независимо от това дали на тях е възможно провеждането на осем ефективни интервюта**. По-нататък процедурата за подбор на конкретен респондент в домакинството е същата, както описаната по-горе.

Часове за провеждане на интервю

МНОГО ВАЖНО! При **първото посещение** на адреса часовете трябва да са между 16.00 и 21.00 в работен ден и между 10.00 и 21.00 часа в събота и неделя (неработен ден). Следващите посещения, **след като на посочения адрес вече е установен контакт с лице от домакинството**, могат да бъдат уговорени по всяко удобно за него време.

За населените места/гнезда, които са извън областните градове, е задължително първото посещение да се направи в почивен ден, за да е сигурно, че подборът на респондентите ще бъде според задължителните правила.

Трябва да направите всичко възможно, за да установите контакт на всеки посочен адрес/домакинство от извадката и с всеки потенциален респондент (човекът с последен рожден ден) на този адрес. **За областните градове** - трябва да осъществите лично посещение на адреса поне **4 пъти**, ако от предишни посещения не е ясно, че на този адрес не може да се проведе интервю или вече е проведено такова.

За **гнездата, които са извън областните градове** трябва да се направят **задължително най-малко 2 посещения**. Допускат се трето и – *по изключение* - *четвърто* посещение, ако след първите две посещения анкетьорът не е успял да обходи задължителните 8 адреса, или ако има уговорки за интервю на вече посетен адрес.

За всички гнезда (в областните и извън областните градове) посещенията **на един и същи адрес** трябва да са в различни дни (делнични или почивни), в различно време на деня, в различни периоди от полевата работа, преди да класифицирате адреса/ домакинството/ респондента като неефективен, безрезултатен. **Поне едно от тези лични посещения трябва да е направено вечер в делнични дни и едно през почивните дни (събота или неделя).** **НЕ СЕ РАЗРЕШАВА ПОВТОРНО ПОСЕЩЕНИЕ НА ЕДИН И СЪЩИ АДРЕС В РАМКИТЕ НА ЕДИН И СЪЩИ ДЕН, освен ако няма предварителна уговорка с респондента или друг човек от домакинството, че лицето за изследване ще бъде намерено при повторното посещение в рамките на един и същи ден.**

Основното интервю продължава средно около един час, а допълнителният въпросник отнема още 5 - 10 минути. Всичко това зависи от характеристиките на респондента. Например, въпросникът е малко по-кратък за тези, които не живеят със съпруг/партньор. За по-възрастните хора и за тези, които по-трудно разбират въпросите, интервюто може да отнеме и повече време.

Като имате предвид тази продължителност, моля предвиждайте достатъчно време между уговорените срещи за интервюта.

4. РАБОТА С ШОУ-КАРТИТЕ

При задаването на повечето въпроси, за улеснение на респондентите и интервюерите, е предвидено да се представят шоу карти. При задаване на съответния въпрос, с кратко пояснение за начина на ползване от респондента, се посочва коя шоу карта от книжката с шоу карти трябва да гледа в момента. **Използването на шоу карти е задължително**, освен в случаите, когато респондентът е неграмотен. Този елемент от работата на интервюера ще бъде проверяван при контрола и неспазването му ще бъде санкционирано.

5. ДОКУМЕНТИ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Всеки интервюер получава следния пакет документи:

1. Карты за интервю
2. Обходни листове
3. Шоу-карти
4. Инструкция за провеждане на изследването
5. Извадка
6. Описание на гнездото
7. Служебна бележка
8. Сметка за пътните разходи в гнездата извън областните градове
9. Документи за оформяне на хонорарите – граждански договор, декларация за доходите през периода на изследването, ведомост за сумите на хонорарите на анкетьорите и ръководителите на екипи.

6. ОСОБЕНОСТИ ПРИ ПОПЪЛВАНЕ НА ОБХОДНИТЕ ЛИСТОВЕ И ВЪПРОСНИЦИТЕ ЗА ИНТЕРВЮ

Общи изисквания към интервюерите за всички инструменти (документи) на изследването:

Първо, изчитайте буквално текста на въпросите на респондента.

Второ, за всеки въпрос следвайте задължително указанията за интервюера за брой отговори и начина на тяхното отбелязване, записани в сивото поле под въпросите.

- За въпросите, за които е предвидено показване на шоу карта, отговорите не се изчитат. Респондентът, гледайки шоу картата, трябва самостоятелно да избере своя отговор и да го съобщи на интервюера. Последният загражда съответния код във въпросниците.
- За въпросите, за които не е предвидена шоу карта, е записано «прочетете отговорите». При тях интервюерът задължително прочита на респондента всички отговори, така както са записани и след избор на отговора от изследваното лице, се загражда съответният код.
- При въпросите, под които има многоточие, отговорът на изследваното лице се записва подробно, ясно и четливо с текст.

Трето, задължително е спазването на всички преходи, означени в инструментите (документите) на изследването.

Четвърто, всички текстове, включително и отговорите „Не знае/Не може да прецени” и „Отказ”, записани в **сиви полета** са **указания за анкетъора!** Те никога не се четат на респондентите.

Пето, задължително се прочитат на респондентите текстовете, записани в началото на блоковете въпроси или тези, които са записани пред група въпроси. Тези текстове не са поставени в сиви полета.

ОБХОДЕН ЛИСТ

Обходният лист е документ, който **ЗАДЪЛЖИТЕЛНО** трябва да се попълни **ЗА ВСЕКИ ПОСЕТЕН АДРЕС ОТ ИЗВАДКАТА, ЗА ВСИЧКИТЕ ОСЕМ АДРЕСА В ГНЕЗДОТО**. За всяко гнездо трябва да се попълнят **по 8 Обходни листа**, независимо от това колко ще е броят на ефективните интервюта (на попълнените анкетни карти) в гнездото. Всеки интервюер ще получи по 8 обходни листа за всяко гнездо.

В Обходния лист, за всеки от осемте адреса в гнездото, задължително се записва информацията **за всички направени посещения на съответния адрес**, независимо от резултата от всяко посещение. Счита се за съществена грешка, ако в Обходния лист са записани параметрите само за това посещение, при което е проведено интервю! Отбелязвайте датата и часа веднага след всяко посещение, за **да не се получава припокриване на дати и часове в гнездата, в които работи всеки анкетъор**. Моля, имайте предвид, че тази информация не е формална. Тя се обработва и се следи стриктно от изследователския екип.

Обходният лист изглежда и с него се работи като с анкетна карта – заграждат се или се записват съответните кодове, спазват се задължително посочените преходи.

Моля, бъдете особено внимателни, когато попълвате информацията в колоните. Уверете се, че попълвате информацията в правилната колона – т.е за верния номер на посещението.

Основни термини:

Единица на извадката = отделният адрес

Посещение = **опит за контакт** = това е всеки опит да се осъществи контакт с някого на съответния адрес, независимо дали е успешен или не. Посещението може да е лично посещение на адреса или телефонно обаждане.

Осъществен контакт = когато успеете да разговаряте с някого на този адрес. Като осъществен контакт може да се имат предвид и разговори с хора близки до адреса/ домакинството/ респондента, които могат да дадат някаква информация, необходима за изследването.

Някой друг = човек, различен от респондента, с когото сте установили контакт на съответния адрес (например, друг член от домакинството, съсед, гост, приятел и т.н.).

ПОПЪЛВАНЕ НА ОБХОДНИЯ ЛИСТ

Първата част на обходния лист съдържа информация за:

- **Единица на извадката** – запишете **номера на гнездото и номера на лицето според извадката** – число от 1 до 8, съответстващ на номера на адреса, записан в извадката и на кодовете записани в анкетната карта (когато има ефективно интервю, т.е. е попълнена и анкетната карта).
- **Код на интервюера** - номер на областта и поредния номер на анкетъора в екипа. Поредният номер на анкетъора се определя от ръководителя на екипа.

На стр.1 от Обходния лист се записва също **името на човека** (респондента), избран за провеждане на интервюта. Много е важно да се запише тази информация веднага щом приключи процедурата по подбор на респондента. Когато адресът е невалиден или в рамките на периода на изследването не е осъществен контакт с никого на адреса, или ако адресът е необитаем, това поле остава празно.

Телефонен номер на лицето. Ако бъде съобщен – се отбелязва код „1-Има телефон” и се записват задължително **телефонният код на населеното място и телефонният номер**. Ако лицето отказва да го съобщи, се загражда код „3 - Отказ”. Ако няма телефон, се загражда код „2 - Няма телефон”. **Моля, опитайте се да получите телефонния номер**, независимо дали има или няма ефективно интервю на този адрес. Това ще е от помощ, ако вие или някой друг интервюер се върне, уреди или промени среща или за каквато и да е друга ситуация, изискваща наличието на телефонен номер.

Оттук нататък, попълването на Обходния лист става като попълването на анкетна карта.

Най-общо, при работата с Обходния лист съществуват две основни възможни ситуации.

Ситуация А: На адреса още не е избран (според правилата) конкретен респондент. При тази ситуация процедурата е следната:

След попълването на въпроси **Q1, Q2, Q3 и Q4** **преминете** към текста в лявото каре под таблицата, означено като **«Първа стъпка» - Избор на конкретния респондент**. Следвайте процедурата за избор на респондент, описана на стр. 2. Попълнете/Задайте въпроси В1; В2 и В3 и запишете отговорите на означените места.

След това **се върнете на стр. 1** и попълнете кода за резултата от (поредното) посещението в колоната на въпрос **Q5** и на реда, на който вече сте записали датата (**Q1**), деня от седмицата (**Q2**); часа (**Q3**) и метода (**Q4**) на това посещение.

След това, за да попълните и останалите въпроси в Обходния лист следвайте указанията в карето наречено „Втора стъпка“ (дясното каре под таблицата на стр. 1) – в зависимост от резултата от посещението, записан в колона **Q5**, се следват указанията/преходите означени в карето, наречено «Втора стъпка» и се преминава към съответните въпроси нататък в Обходния лист.

Процедура по избор на респондента – ПЪРВА СТЬПКА след попълване на въпроси Q1, Q2, Q3 и Q4.

Въпроси **В1-В3** определят избора на лицето, което трябва да бъде интервюирано в съответното домакинство, живеещо на посочения в извадката адрес.

Полезна тактика е да се обясни в самото начало, че трябва да зададете няколко въпроса предварително, за да спазите процедурата за подбор на респондента, която дава равен шанс на всички хора от домакинството да бъдат включени в изследването. Ако човекът, който ви дава необходимата информация, знае защо имате нужда от това, ще ви бъде по-лесно да получите неговото съдействие.

Въпрос В1 – в квадратчето се записва **при кое поред е посещение е направен изборът на респондент на този адрес**.

Във **въпрос В2**, в квадратчетата, трябва да се отбележи **колко души на възраст 15 и повече ГОДИНИ ЖИВЕЯТ В ДОМАКИНСТВОТО**. Лицата, които се „включват“ и „изключват“ от състава на домакинството при това изследване, са посочени в двете сиви карета под въпроса.

При това изследване домакинството се дефинира като: Един човек, живеещ сам или група от хора, живеещи на един и същи адрес (и този адрес е тяхното единствено или основно местоживееие), които се хранят заедно поне веднъж на ден или споделят жилищното пространство (или и двете).

Въпрос В3 "ИЗБОР НА ЧОВЕКА С ПОСЛЕДЕН РОЖДЕН ДЕН В ДОМАКИНСТВОТО"

Винаги, когато в домакинството живее **повече от един човек на възраст 15 и повече години**, трябва да се приложи метода за случаен подбор на респондента. При това изследване **за респондент се избира онова лице от домакинството, което най-скоро (последно) е имало рожден ден**.

Когато се идентифицира това лице, **то НЕ МОЖЕ да бъде заменено с друг човек от домакинството. По никакъв повод не могат да се правят никакви замени!**

При избора на конкретен респондент трябва да се има предвид и следното:

- 1 **Никога** не се търси информация от деца на възраст **под 15 години**.
- 2 Интервюират се **само** хора, живеещи на адресите, посочени в извадката. След първото посещение на адреса (и ако тогава не се проведе интервю с него) респондентът може да се интервюира и някъде другаде (напр. на работното му място), ако има такава уговорка. Но имайте предвид, че **не са позволени никакви замени**, така че, **ако избраният респондент ще отсъства от адреса в рамките на полевата работа или е прекалено болен, за да бъде интервюиран, тогава в това домакинство/на този адрес не може да се проведе интервю**.

Ситуация В: На адреса **вече е избран конкретният респондент**. При тази ситуация се постъпва по следния начин.

На реда, съответстващ на номера на (поредното) посещението на този адрес, се попълват данните за въпроси **Q1; Q2; Q3; Q4 и Q5**.

За да се попълнят **останалите въпроси в Обходния лист** се следват указанията в дясното каре на стр. 1, наречено „Втора стъпка“. В текста, записан в карето, са означени преходите към следващите въпроси от Обходния лист. Тези преходи зависят от резултата от поредното посещение, който е посочен на въпрос **Q5**.

ОСОБЕНОСТИ НА ВЪПРОСИТЕ В ОБХОДНИЯ ЛИСТ.

За въпроси Q1, Q2, Q3; Q4 и Q5 се работи по редове (виж таблицата на стр.1).

Въпроси Q1, Q2 и Q3

Отбележете датата, кода на деня от седмицата и времето на посещението. Часът трябва да се запише като се използва скалата от 0 до 24 часа и се запишат час и минути. Това означава, че когато става въпрос за посещения след обед и вечер се записва не 3:30 часа, а 15:30; не 5:30 часа, а 17:30.

Q4: Метод на посещението

1 = Персонално (лично) посещение = интервюерът е посетил **лично** адреса/дома на респондента, а не се е обаждал по телефона.

2 = по телефона = интервюерът се е опитал да установи контакт с респондента по телефона.

3 = персонално посещение, но само връзка по домофона = интервюерът е направил персонално посещение до дома на респондента, но се е свързал с респондента/ домакинството **само** по домофона.

4 = информация от изследователската агенция = Възможно е, ако установите контакт с някого на посочения в извадката адрес, респондентът или някой друг от домакинството да се обадят в на изследователската агенция, за да ни информират, че респондентът не желае да участва в изследването. В тези случаи, ние ще Ви информираме за случилото се. Вие трябва да отбележите в обходния лист код 4 на въпрос Q4.

5 = друго = информацията, получена по други начини, различни от изброените в опции от 1 до 4.

ВНИМАНИЕ!!!

Въпрос Q5 (последната колона от таблицата на стр. 1. „Резултати от посещението” – Резултатът се попълва за всяко поредно посещение на адреса.

Трябва да се избягват частичните интервюта (Код 2). Добре е, преди започване на интервюто, да е ясно, че респондентът разполага с достатъчно време, за да се проведе цялото интервю. Ако интервюто бъде прекъснато поради някаква причина, трябва да се направи опит се да уреди нова среща и посещение, за да се довърши интервюто, а като резултат от посещението да се запише код „2”. Ако интервюто бъде довършено при друго посещение, тогава се отбелязва, че то вече е осъществено цялото и се попълва код „1” като резултат от следващото посещение.

Едно интервю се смята за пълно, ако са попълнени всички въпроси от всички блокове. В противен случай, при наличието на сериозни пропуски, ще бъде невъзможно да се използва информацията от подобно интервю и **то няма да се заплаща**.

Ако **адресът не може да бъде открит, или е невалиден, на въпрос Q5 се отбелязва код „7”**. Преди да се отбележи даден адрес като нежилищен или като административна/обществена сграда, задължително се проверява дали в тази сграда, в рамките на посочения адрес наистина няма жилища (напр. жилището на пазача).

Ако информацията за адреса/домакинството не се вписва в кодове от 1 до 7, се използва код „8”.

Въпрос Q6: РЕЗУЛТАТ ОТ КОНТАКТА: ПОПЪЛВА СЕ, САМО АКО при поредното посещение Е ОСЪЩЕСТВЕН КОНТАКТ с някого на адреса, НО НЕ Е ПРОВЕДЕНО ИНТЕРВЮ – към този въпрос се преминава, ако при Q5 са записани **кодове 3, 4, 5 или 8**. (Виж указаниято в карето „Втора стъпка”, стр. 1). В колоната на Q6, отговаряща на поредното посещение, се загражда подходящият код, който дава информация за това, защо при (поредното) посещението на този адрес не е могло да се проведе интервю, въпреки че е установен контакт с някого на адреса.

Въпрос Q6 - Откази: Ако респондентът или този, с когото разговаряте не желае да съдейства и да участва в интервюто, отбележете от кого е направен отказа (кодове **2, 3 или 4 на въпрос Q6**) и преминете **към въпрос Q7**.

- **Код 3** е отказ от друг човек, различен от респондента. При адресната извадка **такъв код може да има само след като е приключила процедурата по подбор на респондента**. т.е. идентифициран е човекът, с когото трябва да бъде проведено интервюто.

Портиерът, управителят на сградата или охранителят, или пък други хора, стоящи на входа на сградата, с други думи хора от чието позволение има нужда, за да се влезе в сградата, не могат да дадат отказа, който се отбелязва с код „3”. Тези случаи трябва да се отбелязват като „не е осъществен контакт с никого на адреса/домакинството” – **код 6 на предходния въпрос Q5** - и тогава според преходите в дясното каре под **Q5** въпросът **Q6** се прескача.

- **Код 4** е отказ от домакинството, **преди** избора на конкретния респондент. Този код **се използва, когато има отказ за участие в изследването, преди подбора на респондента**.

Въпрос Q6 - Код 5 „Респондентът не е свободен/не е вкъщи до...” - Трябва да се запише **датата**, до която респондентът няма да е налице, за да може да се направят опити за контакт с респондента на по-

късен етап от полевата работа. Може да се наложи друг интервюер да направи това следващо посещение, затова винаги трябва да се запише тази дата. **На ред 5 не се записва часът**, до който респондентът ще отсъства от къщи, защото не е разрешено да се прави следващо посещение в рамките на един и същи ден.

Въпрос Q6 - Код 1 „Уговорена среща”. Ако е уговорена среща за следващо посещение на този адрес в рамките на един и същи ден трябва да се отбележи код „1” на **Q6 в колоната, съответстваща на номера на посещението.**

Въпрос Q6 - Код 11 - Езикова бариера: Интервюто трябва да бъде проведено само **на български език!** В случаите, когато респондентът не разбира български, интервю не може да бъде проведено. Тогава на въпрос **Q6B** запишете езика, който говори респондентът и попълнете информацията за характеристиките на квартала.

ВЪПРОСИ Q7 - НОМЕР НА ПОСЕЩЕНИЕТО И Q8 - ПРИЧИНИ ЗА ОТКАЗА (стр. 3)

На въпрос **Q7** се записва **при кой номер посещение е получен отказ, а на въпрос Q8 се отбелязват всички причини за отказа**. Т.е. в съответната колона са възможни повече отговори, защото причините за отказа могат да бъдат повече от една.

ВЪПРОСИ Q9, Q10 и Q11 (стр. 3)

Въпрос Q9 Оценка на вероятността за бъдещо съдействие: Тази оценка е полезна, за да може да се прецени, дали да се изпрати друг интервюер, който да се опита да проведе интервю с респондента. **ВНИМАНИЕ!** Когато отказът е направен от друго лице, различно от респондента или когато има отказ преди да е избран конкретния респондент, задължително на този въпрос се загражда код „8”

Въпроси Q10 и Q11 Оценка за възрастта и пола на респондента: интервюерът прави опит да определи приблизителната възраст на лицето, с което контактува. Отбелязва и неговия пол.

ВЪПРОС Q12 Към него се преминава, когато на въпрос Q5 е отбелязан код 7 (вж. дясното каре под Q5). В Q12 се загражда кодът, който показва защо даденият адрес се счита за невалиден.

ВЪПРОСИ N1-N5: Формуляр за характеристиките на квартала

Тези въпроси се попълват **еднократно за всеки адрес** от извадката.. Т.е. тези въпроси се попълват още при първото посещение на адреса.

ОСНОВЕН ВЪПРОСНИК (стр. 2 – 40 вкл.)

ВНИМАНИЕ АНКЕТЬОР!!! В ОСНОВНИЯ ВЪПРОСНИК ИМА **ВЪПРОСИ**, КОИТО СЕ ПОПЪЛВАТ **САМО ОТ АНКЕТЬОРА** И НЕ СЕ ЗАДАВАТ НА РЕСПОНДЕНТА. ПРИ ТЯХ АНКЕТЬОРЪТ ЗАГРАЖДА ПОДХОДЯЩИЯ КОД ВЪЗ ОСНОВА НА ОТГОВОРИТЕ НА РЕСПОНДЕНТА НА ПРЕХОДНИ ВЪПРОСИ. Тези въпроси са включени в Блок F. Такива са въпросите: F5; F9; F10; F12; F17B; F17D; F35A; F43; F45B; F45D.

T1 Номер на интервю – в първите три квадратчета се записва номерът на гнездо, а в следващото – поредният номер на адреса от извадката - **число от 1 до 8**, който е еднакъв с номера на лицето според извадката. *Този номер трябва да съвпада с номера на Обходния лист за това интервю – т.е. за това интервю трябва да имате Обходен лист със същия номер* и с код „1 – проведено интервю” на въпрос **Q5, независимо на кое поред посещение сте успели да проведете интервюто.**

T2 Код на интервюера – В първите две квадратчета се записва номер на областта, а в следващите две – номерът на анкетъора в екипа, който е определен от ръководителя на екипа. Същият идентификатор се записва и на обходния лист.

T3 и T4 **Отбележете датата и часа на започването на интервюто в посочения формат.**

За целия **Блок А** се показват шоу карти, което облекчава работата на анкетъора, защото той прочита на респондента само въпросите и не чете отговорите към тях.

Блок Е Тематично въпросите в този блок са свързани с мнения и оценки за демокрацията по принцип и за демокрацията в България. Поради това, като формулировка въпросите са идентични, като в текста им е изрично записано дали респондентът трябва да мисли за демокрацията по принцип или за демокрацията в България.

Моля, обърнете **СПЕЦИАЛНО ВНИМАНИЕ НА ПРЕХОДИТЕ**, означени:

- при **ВЪПРОС E31** и **ПРЕДИ ВЪПРОСИ E33** и **E34**;
- при **ВЪПРОС E36** и **ПРЕДИ ВЪПРОСИ E38** и **E39**;
- при **ВЪПРОС E41** и **ПРЕДИ ВЪПРОСИ E44** и **E45**.

Блок F ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДОМАКИНСТВОТО

Въпрос F1 (стр.26) С този въпрос се пита за **ОБЩИЯ БРОЙ НА ХОРАТА В ДОМАКИНСТВОТО, включително** респондентът и децата, **независимо от тяхната възраст. Внимание!!! В Обходния лист – на въпрос B2,** трябва да бъде записан броят на хората **на и над 15 годишна възраст,** живеещи в същото домакинство. Т.е., **по принцип,** броят на членовете на домакинството, посочен при въпрос **F1 трябва да бъде по-голям или равен на броя на членовете му, посочен на B2,** защото при **F1** се записват и децата **под 15 годишна възраст.** Все пак, ако на този етап откриете, че са ви дали грешна информация при подбора в Обходния лист:

- Не сменяйте Обходния лист, както и не поправяйте извършената процедура по подбор на респондента;
- Впишете правилната информация във **F1**;

Въпроси F2 - F4 (стр.26) Попълването на Таблицата „Състав на домакинството и **роднински връзки с респондента**” започва **винаги от респондента** – данните за него се попълват **винаги и задължително на първия ред, където в колоната „Собствено име” е записано „РЕСПОНДЕНТ”.** След това се продължава с останалите членове, подредени **от най-възрастния към най-младия.** Записват се **пълните собствени (малки) имена на членовете на домакинството.** Не е необходимо да се пишат бащиното и фамилното име.

Роднинската връзка за всички членове на домакинството винаги се определя спрямо респондента. За да се избегнат грешки, при определяне на роднинската връзка респондентът трябва да използва задължително шоу-карта 48.

Въпроси F5 – F11 (стр. 27 - 28) Тези въпроси са свързани с **фактическия и юридическия семеен статус** на респондента към момента на изследването. При някои респонденти семейното положение при въпрос F6 и F11 може и да не съпада, защото **F6** се отнася за **фактическото** състояние на връзката, а **F11** – за **юридическото.** Например, на **F6** респондентът може да живее на семейни начала с партньора си (това е сегашното му **фактическо** положение), а **юридическото** му семейно положение, отбелязано на въпрос **F11,** да е разведен. Моля, задайте внимателно всеки от тези въпроси като следват всички записани преходи и попълват верните кодове на въпросите, които се попълват от анкетъора и не се задават на респондента.

Въпрос F15 (стр.29) Въпросът е свързан с **документа за най-високата степен на образование,** който респондентът притежава. За степента на образование се загражда съответният **код,** в колоната „Кодове за България”. Например, ако респондентът има свидетелство/диплома за завършено средно специално образование и това е неговата най-висока образователно степен, трябва да се загради **код 5.** Аналогични са въпросите **F44; F52 и F56.**

Въпрос F16 (стр.29) „Общо колко години сте учили ...” се отнася до всяко завършено образование, включващо училище и образованието след училище. Те включват само годините, в които е протекло обучението, без периодите на промеждутък между отделните обучения. Професионалната квалификация също се включва, но не се включва чиракуването. **При задочното образование трябва да се отбележи неговият еквивалент - години редовно обучение.** Например, ако курсът би отнел 1 година на редовно обучение, но задочно е с продължителност две години, трябва да се отбележи една година.

Въпроси F17A - F17D (стр.29 - 30)

F17A възможни са **повече отговори.** Респондентите трябва да посочат всички видове икономически дейности/активности, които са упражнили през последните седем дни. Те трябва да бъдат отбелязани в F17A като се загради „1” пред всеки посочен отговор.

F17C - В зависимост от **преходите,** означени при **въпрос F17B,** се отговаря или не се отговаря на въпрос **F17C.** Ако **F17C** не е в преход, трябва да се посочи **само един отговор,** отнасящ се за **дейността, която от посочените в F17A респондентът определя като основна за него.**

F17D това е въпрос за анкетъора – той **не се задава на респондента.** Анкетъорът отбелязва верния код въз основа на отговорите на респондента на **F17A.**

Аналогични са въпросите **F45A-F45D (стр.36 - 37),** които са свързани с икономическата активност/действие на съпруга/партньора на респондента.

Следващите бележки дават по-пълно обяснение за някои от категориите на F17A - F17D

Кодове

01 **Работих срещу заплащане** (нает, самонает, работещ в семеен бизнес или временно в отпуск) – тук се отнасят всички респонденти, които са извършвали **платена работа,** през последните 7 дни (вкл. инцидентна, почасова, временна и др.), както и тези, които **имат работно място,** макар и да не са

получавали заплащане през този период или временно са отсъствали от работа. Включват се и жените в отпуск по майчинство и за гледане на дете - платено или неплатено, но с работно място, на което могат да се върнат след приключването му.

- 05** **Постоянно болен или инвалид** - обхваща хората, които не работят и не търсят работа, поради постоянно (или неустановено) боледуване или инвалидност. Хората, които никога не са работили, поради инвалидност също се включват в тази група. В случаите, че имате съмнения дали боледуването или инвалидността са постоянни, определете го като постоянно, ако е с продължителност шест или повече месеци.
- 06** **Пенсионер** - обхваща хората, които получават пенсия, **независимо на какво основание** (за осигурителен стаж и възраст, по болест, социална, наследствена и др.)
- 08** **Върших домакинска работа, грижех се за децата или други хора** - всеки, който е участвал в неплатените домашни задължения. В тази категория може да попадат повече от един член на домакинството, но ние се интересуваме само дали се отнася и за респондента.
- 09** **Друго (не е включено в шоу картата)** - тук попада всеки, който не е посочил нито една от осемте категории в картата.

Въпрос F21 (стр.31) **Нает** е всеки, който работи на трудов или граждански договор, или има устна уговорка с работодател. **Самонает** е онзи, който има собствен бизнес или упражнява свободна професия, явява се работодател сам на себе си. **Работи в собствен семеен бизнес** – лице, което работи във фамилна/роднинска фирма, независимо дали има или няма договор.

Въпроси F31; F33; F34 и F34A (стр.32 - 33) **ВНИМАНИЕ!!!** *Открити въпроси, при които много подробно и точно трябва да се запишат отговорите на респондента. Не е достатъчно да се запишат търсените параметри само с по една дума, защото информацията е неизползваема. Ако, например, респондентът работи в промишлено предприятие, трябва задължително да се посочи какъв е предметът на дейността на предприятието – да кажем, произвежда машини за хранително-вкусовата промишленост; ако работи в държавната администрация – трябва да се посочи, че това е Министерство на финансите и т.н.*

- **Задължително** е да съберете детайлна информация за дейността на всички респонденти, които работят в момента или са работили преди.
- Питайте всеки респондент за настоящата или за последната работа. Запишете всички важни детайли. Ако някои липсват, ще се затрудни прецизното кодиране на професията и промишления отрасъл. **Например, съществуват много различни категории инженери.** Трябва да се запише пълното наименование на длъжността, както и точната област, в която респондентът е инженер. Например – строителен инженер; машинен инженер, който се занимава с електронни машини; инженер по силноточкова техника и т.н. Също така, не е достатъчно да се запише само **шофьор**, а трябва да се посочи дали е шофьор на камион, на автобус или лека кола.
- Отговори от типа на **работник; служител; чиновник; земеделец; учител** и др. подобни, записани само по този начин, с една дума, **не носят никаква информация**, защото класификаторите, по-които се кодират професиите, са много по-детайлизирани. **Анкетъори, записали по този начин длъжността/ професията на респондента, ще бъдат санкционирани с намаляване на хонорара им.**

Аналогични са въпросите **F47 – F49**, отнасящи се до съпруга/партньора на респондента.

Въпрос F41(стр.35) Интервалите на различните доходни групи са неравномерни, защото са формирани въз основа на децилните групи за разпределение на доходите на домакинствата. Заградете кода на съответната доходна група, посочена от респондента.

Въпрос F60 (стр. 40) **Моля, не пропускайте въпроса**, който е разположен на края на стр. 40.

Въпроси T5 и T6 (стр. 40) записват се в указания формат датата и часът на завършване на **основния въпросник**. Предвид големината на основния въпросник, би било нелогично времето за неговото попълване да е по-малко от 45 минути.

ДОПЪЛНИТЕЛЕН ВЪПРОСНИК (стр. 41 – 52)

Допълнителният въпросник е в същата карта и следва веднага след основния въпросник. Неговото попълване става по същия начин както и основното интервю– чрез персонално стандартизирано интервю.

Въпрос HF1 се отнася само за мъжете-респонденти, а **HF2** –само за жените.

Втората част на допълнителния въпросник (стр. 45 – 52) - вижте инструкцията преди въпрос IF0 - има **четири** различни варианта – А, В, С и D. **За всеки един от адресите в последната колона на извадката има посочен вариант на допълнителния въпросник**, т.е. определя въпросите, който трябва да бъдат задавани на респондента, живеещ на посочения адрес. **Внимание!!! Много е важно за всеки респондент да се попълни ТОЧНО онзи вариант, който е посочен в извадката срещу този адрес.** Затова, преди да преминете към варианта на допълнителния въпросник, направете справка с извадката за гнездото и вижте въпросите от кой вариант трябва да зададете на респондента. Отбележете кода във въпрос IF0 на стр.45 и продължете като спазвате преходите. В карето преди въпрос IF0 запишете номера на респондента/адреса според извадката.

Блок IF от въпросника съдържа някои повторения на въпроси, зададени по-рано в интервюто. В някои случаи те са напълно идентични с вече задавани въпроси, а в други са леко модифицирани като част от експеримента. Тази част от въпросника е от изключителна важност за мерките относно качеството на бъдещите вълни на изследването. Встъпителните думи, преди началото на блока въпроси, обясняват причините и необходимостта от тези повторения. Много е важно този текст **винаги** да бъде изчитан на респондентите.

ВНИМАНИЕ!!! Независимо кой вариант попълвате за съответния респондент **ЗАДЪЛЖИТЕЛНО!** трябва да се попълнят полетата на въпроси T7 и T8 (стр.52). Те имат силна и пряка връзка със записаното при аналогичните въпроси T5 и T6 на стр. 40 след въпрос F60.

БЛОК L (стр. 52 – 53) – Въпросите от този блок се задават задължително на всички респонденти.

БЛОК J ВЪПРОСИ ЗА АНКЕТЬОРА (стр. 53 – 55) – *Попълва се от анкетьора след завършване на цялото интервю*

Вашите отговори на тези въпроси ще ни помогнат да разберем какво въздействие върху респондента е имало интервюто. J10 проверява дали методът **персонално стандартизирано интервю** е бил използван и за **допълнителния** въпросник. При специални обстоятелства, когато това не се е осъществило, причините трябва подробно да бъдат представени в J11.

ПЪТНИ РАЗХОДИ

За гнездата в областните градове (вкл. за София-град) се признават **8 (осем)** лева за всяко гнездо. Правят се поне 4 посещения на адресите в гнездото.

За гнездата извън областните градове – за всяко гнездо трябва да се ползва **отделна сметка за пътни разходи**. Задължително се правят **две посещения** в гнездото. Може и трето (а *по изключение* – и четвърто), ако има необходими адреси или вероятност за ефективни интервюта. Сметките за пътните разходи се оформят по следния начин:

- печати за всяко посещение;
  - задължително представяне на **актуални билети за двете посоки на всяко пътуване**
- **изпращане на действителни билети с цената на пътуванията, а не „група от билети” в наспино състояние (билети от по 0,50; 0,60, 1,00 лв. и т.н.), за да се „докара” цената на пътуването.**
- **билетите се залепват на листове, които се закачват за сметката за пътните разходи.**
- **ПЪТУВАНЕ С АВТОМОБИЛ** се разрешава *по изключение* и само до гнездата, които са недостъпни с обществен транспорт. Тези разходи ще се признават само при: **ПОСТАВЕНИ ПЕЧАТИ; СНИМАН ТЕХНИЧЕСКИ ПАСПОРТ НА АВТОМОБИЛА ИЛИ ДОКУМЕНТ, УДОСТОВЕРЯВАЩ РАЗХОДА НА ГОРИВО НА 100 КМ., ПОСОЧЕН ОТ ПРОИЗВОДИТЕЛЯ; КАСОВ БОН ОТ БЕНЗИНОСТАНЦИЯ С ОТБЕЛЯЗАНА НА НЕГО СУМА, КОЯТО Е НЕ ПО-МАЛКА ОТ ДЕЙСТВИТЕЛНО ОТЧЕТЕНАТА СУМА, С ДАТИ, СЪВПАДАЩИ СЪС ЗАПИСАНИТЕ НА СМЕТКАТА ЗА ПЪТНИТЕ РАЗХОДИ, НА АНКЕТНИТЕ КАРТИ И НА ОБХОДНИТЕ ЛИСТОВЕ.**

Възложителят си запазва правото да провери верността на цената на пътните разходи до съответните гнезда и да не признае разходи, които не отговарят на действителните цени и особено на качеството на попълнените въпросници. Т.е. при некачествено свършена работа, няма да се изплащат не само хонорари, но и пътни разходи, защото ще се наложи повторение на „некачествените” гнезда!

ВСИЧКИ ПЪТНИ РАЗХОДИ ЩЕ БЪДАТ ДОБАВЕНИ КЪМ ХОНОРАРИТЕ!

ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА РЪКОВОДИТЕЛЯ НА ЕКИПА

- Задължително да проведе **инструктаж на своя екип**, да обясни подробно всички особености на изследването и да даде **поредни номера на интервюерите**, с които те ще работят при това изследване. **ОСОБЕНО ВАЖНО Е ДА СЕ ОБЯСНИ ПРАВИЛНОТО И ПОДРОБНО ПОПЪЛВАНЕ НА ОБХОДНИТЕ ЛИСТОВЕ И ЗАДЪЛЖЕНИЕТО НА АНКЕТЬОРИТЕ В ТЯХ ДА СЕ ОПИСВАТ ВСИЧКИ НАПРАВЕНИ ПОСЕЩЕНИЯ НА ДАДЕН АДРЕС.**

ЕДИН АНКЕТЬОР МОЖЕ ДА РАБОТИ САМО В ДВЕ ГНЕЗДА. Ако по изключение се наложи някой анкетьор да работи в повече от две гнезда, анкетьорът трябва да получи два различни анкетьорски номера.

- Да следи през цялото време хода на изследването на терен и да **контролира работата** на анкетьорите.
- Да **прегледа всички попълнени въпросници и обходни листове**, преди да ги предаде на възложителя. Да удостовери с подписа си верността на посочените от интервюера пътни разходи.

- **Да осигури ежеседмична информация за направените в предходната седмица ефективни интервюта във всички гнезда от областта.** Обаждане от възложителя ще се прави всеки вторник – първото ще бъде на **19 февруари**. Т.е. всеки вторник, до момента на приключването на работата на терен, която продължава **7 седмици (до края на м. март)**, ръководителите на екипи ще трябва да са събрали и да съобщават тази информация при обаждането от възложителя.

ВНИМАНИЕ! За всяко лице **АНКЕТЬОР/ РЪКОВОДИТЕЛ ЕКИП СЕ ПОПЪЛВАТ ГРАЖДАНСКИ ДОГОВОРИ В ПО ДВА** екземпляра. Моля, обърнете внимание, че декларациите са на гърба на всеки граждански договор и не пропускайте да ги попълните и подпишете. Декларациите ще бъдат за **м. март**. Ако нямате доходи, не оставяйте празно място, а пишете „0“.

ИМЕНАТА НА ЛИЦАТА, КОИТО ЩЕ ПОЛУЧАТ ХОНОРАРИТЕ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕТО, ТРЯБВА ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ДА СА ЕДНАКВИ НА ВСИЧКИ ДОКУМЕНТИ: ВЕДОМОСТТА, СМЕТКИТЕ ЗА ПЪТНИ, ГРАЖДАНСКИТЕ ДОГОВОРИ, ХОНОРАР СМЕТКИТЕ И ДЕКЛАРАЦИИТЕ ЗА ДОХОДИТЕ, КАКТО И ВЪРХУ ОПИСАНИЯТА НА ГНЕЗДАТА. **ВСЯКО НЕИЗПЪЛНЕНИЕ НА ТЕЗИ ИЗИСКВАНИЯ ЗАБАВА ПЛАЩАНЕТО НА ХОНОРАРИТЕ ПО ИЗСЛЕДВАНЕТО И НАМАЛЯВА ХОНОРАРА НА РЪКОВОДИТЕЛИТЕ НА ЕКИПИТЕ С 50 %.**

ЗА АНКЕТЬОРИТЕ ОТ СОФИЯ-ГРАД И СОФИЯ – ОБЛАСТ – тяхно задължение е да се обаждат всеки вторник, започвайки от **19 февруари** и да съобщават колко ефективни интервюта са направили към момента на обаждането.

ПЕРИОД НА ТЕРЕННАТА РАБОТА – **7** седмици, считано от **11 февруари 2013 г.**

КРАЕН СРОК ЗА ПРИКЛЮЧВАНЕ НА ТЕРЕННАТА РАБОТА – **31 март 2013 г.**

Изпращане на пратките с анкетните карти и всички останали материали по изследването – **ЗАДЪЛЖИТЕЛНО** трябва да се извърши **НАВЕДНЪЖ, ЗАЕДНО С** комплектованата и напълно оформена цялостна документация, вкл. ведомостите и всички документи за изплащане на хонорарите. Бюджетът на изследването е много ограничен и не разполага с възможности за многократно използване на куриерска служба! Всяко второ изпращане с куриер ще бъде за сметка на изпращача.

АДРЕС ЗА ИЗПРАЩАНЕ НА МАТЕРИАЛИТЕ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО:

Задължително по **ЕКОНТ, София**; за **СДРУЖЕНИЕ „ЕСИ-ЦЕНТЪР”**, пл. Македония **1, ет. 19, стая 5.** Наташа Милева – 0879584159.

Анкетьорите от **София-град и София-област** трябва да донасят веднага всяко завършено гнездо. Тяхно задължение е да завършат и да донесат поне половината от гнездата, в които работят, най-късно до **10 март 2013 г.**

КОНТРОЛ: При настоящото изследване ще се проведе стриктен контрол. Във всяко гнездо ще бъдат проверени по два адреса, вкл. с посещение на адресите. При установяване на неточности в работата на интервюера ще има санкции, пропорционални на неточностите. Прави се пълен логически оглед и контрол на всички 3200 Обходни листове и на всички попълнени анкетни карти.

При всякакви неясноти и въпроси, свързани с провеждането на работата на терена се обръщайте към ръководителя на екип или към :

Наташа Милева – 0879584159; 0898445159; 0897852511

Богдана Дерменджиева - 0895694591